

Българска ТОРА

Издание на Съюза на лесовъдите в България

ISSN 1312-7055

Брой 4 (38), год. VIII, октомври 2012 г., София 1303, ул. "Антим I" №17
www.bulgarian-foresters.org e-mail: bggora@abv.bg

Какво можем да научим от Швеция?

Редовното годишно общо събрание на Съюза на европейските лесовъди (СЕЛ) тази година се проведе в Халмщат, Швеция, от 10 до 13 май. В него взеха участие 34 представители на 13 организации от 11 страни.

Домакин на срещата бе Шведската професионална организация на лесовъдите - Sveriges Skogstjanstmannaförening (SSF). Тя е създадена през 1942 г. и днес в нея членуват повече от 1300 лесовъди и служители от горския сектор.

Корпорация на частните собственици на гори

През първия ден домакините организираха посещение в горския разсадник Södra Odlarna във Фалкенберг и в дървопреработващото предприятие Södra Timber Varo. И двете предприятия са част от Корпорация Södra, която обединява 51 000 частни собственици на гори в Южна Швеция. Те притежават малко повече от половината гори в тази част на страната. Södra осигурява на собствениците пазар за добивата обла дървесина, както и дейности за развитието на рентабилно горско стопанство. Корпорацията е машабен работодател, който дава препитание на около 4000 души. В нея е зает широк спектър специалисти - от лесовъди и екологи до счетводители и маркетолози. Четирите основни бранша на корпорацията са специализирани в производството на облата и фасонирана дървесина, стоки за интериора, производство на хартия и на биогориво. Корпорацията Södra е чудесен пример за това как всеотдайни и инициативни собственици на гори могат да се обединят и да създадат още през 1920 г. успешна, постоянно развиваща се индустриална група. Започвайки от производство на облата строителна дървесина, преминавайки през захранването с дърва за огрев и дървесина на газогенераторите за превозните средства през Втората световна война, достигайки до хартиената промишле-

ност, която днес заема съществена част от дейността ѝ, компанията със завидно умение укрепва своя бизнес. През последните няколко го-

гетационни къщи с обща площ 30 000 м², 16 ха открили площи за контейнерно производство на фиданки с контролирано напояване и

създаването на извършва от средата на април до средата на юни или през август-септември, когато е вторият период за залесителни мероприятия в страната.

Фиданките се подхранват контролирано всеки месец, като хранителните добавки се включват към напоителната система. Съдържанието на хранителните съставки в иглолистата се проверява ежемесечно. Към водния разтвор за поливане се добавят и инсектициди, които предпазват фиданките от вредители.

Södra Odlarna се е специализирала и в производството на вегетативни фиданки - тополови и смърчови,

произведени чрез вкореняване на резинци. Годишно се произвеждат около 150 000 тополови фиданки, които се използват за създаване на интензивни култури, главно върху непригодни за земеделие земи. Интересно е да отбележим, че турнусът на сеч на тополовите култури в Швеция е 30-35 години. Както при контейнерните фиданки, така и при отглежданите на свободен корен, се извършва защита от насекоми вредители. Защитата се осъществява чрез ръчно нанасяне на воськ върху стъблото на фиданките, който се разпада по естествен път при нарастване на стъблото в рамките на година, година и половина.

Производственият процес в голяма степен е механизиран и автоматизиран, като по този начин осигурява икономически ефективно производство с качество, отговарящо на най-високите европейски и световни стандарти.

Производството на стандартни тригодишни семенни фиданки започва с осигуряване на високачествен посевен материал (1 000 000 семена годишно), който се засява механизирано в контейнери с вместимост 30 милилитра. След това фиданките се пикират последовательно в 50 и 93 мл контейнери, преди да бъдат пакетирани и съхранени във фризери до момента на тяхното зале-

Участници в конференцията на Съюза на европейските лесовъди

дини корпорацията е започнala и производството на биоенергия, която днес задоволява нуждите от 1/5 от потребителите в Южна Швеция. Södra Odlarna е компанията на корпорацията за производство на висококачествени фиданки за залесяване. Разполага с горски разсадници във Фалкенберг, Флобода и Окелбо. Фиданките, произведени в тези разсадници, се използват за потребностите на членовете на корпорацията, като едновременно с това компанията е водещ производител на висококачествен залесителен материал в Южна Швеция. Годишното производство възлиза на 40 млн. фиданки, от които 98 % са горскодървесни видове и 2 % - растения за декоративни цели. От горскодървесните фиданки 95 % са смърчови, а 5 % - от бял бор, бук, бреза и други. Производствените площи на разсадника, който бе посетен от участниците в срещата, се състоят от 6 ве-

подхранване, 90 ха за производство на фиданки със свободна коренова система. Разсадникът се обслужва от 35 постоянни и 60 сезонни работници. Нетните приходи възлизат на 120 млн. шведски крони за година.

Производственият процес в голяма степен е механизиран и автоматизиран, като по този начин осигурява икономически ефективно производство с качество, отговарящо на най-високите европейски и световни стандарти.

Производството на стандартни тригодишни семенни фиданки започва с осигуряване на високачествен посевен материал (1 000 000 семена годишно), който се засява механизирано в контейнери с вместимост 30 милилитра. След това фиданките се пикират последовательно в 50 и 93 мл контейнери, преди да бъдат пакетирани и съхранени във фризери до момента на тяхното зале-

На стр. 2

Екологично значение и опазване на буковите гори

На стр. 3

Делото на Вожли оживява във Франция

На стр. 4

Да подкрепим горското кооперативно дело

На стр. 6

Паркове в близост до урбанизирани територии

На стр. 8

Стартира работата по Националната стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020

С първо заседание на Работната група (РГ) за изготвяне на Национална стратегия за развитие на горския сектор (НСРГС) 2013-2020 г., проведено на 11 септември 2012 г., бе даден старт на процеса, ръководен от д-р Цветан Димитров - заместник-министър на земеделието и храните, и инж. Спас Тодоров от Дирекция "Стратегическа политика" на МЗХ.

На първото заседание са обсъдени и приети срокът за изготвяне на документа - до края на 2012 г.; Правилникът за работа, в който електронната комуникация е официален начин на изразяване на мнението на членовете на Работната група; целите, методът за разработване на НСРГС, обхватът на работата и очакваният резултат от дейността; предложението за включване в състава на РГ на представители на Съюза на лесовъдите в България и на дървопреработвателите предприятия; работната програма и времевият график за изпълнение.

Членовете на РГ са одобрили единодушно предложението в срок до 5 октомври 2012 г. всеки участник да изпрати писмен материал по електронна поща до 2-3 страници по въпросите: 1. Валидност на принципите на Националната стратегия за устойчиво развитие на горския сектор (2006-2015 г.); Общите ценности и цели в областта на устойчивото стопанисване на горите, които биха могли да бъдат взети предвид при изработването на новата НСРГС; 2. Основните предизвикателства, възможности и алтернативи пред българския горски сектор; 3. Очакванията от Стратегията.

Прието е да се проведат до пет заседания, като се определят работни групи и се спази следният подход: изготвяне на анализ на състоянието на горския сектор въз основа на Паневропейските критерии и индикатори за устойчиво управление на горите (Министерска конференция за защита на

На стр. 2

От стр. 1

Какво можем да научим от Швеция?

нето на горите, извеждането на смета до преработването на добитата дървесина. Обемът на добития ресурс се равнява на 13 % от общия дърводобив в цялата страна. Дървопреработвателната компания Södra Timber разполага с 10 предприятия с общ капацитет на производство повече от 3 млн. м³ билична и фасонирана дървесина (70 % смърчова и 30 % белоборова дървесина).

Новото дървопреработващо предприятие Södra Timber Värt е едно от най-съвременните в Европа. През 2013 г. се предвижда утвреждане на производителността и достигане на производство от 750 000 м³ годишно. За реализиране на дневната производителност на предприятието ежедневно се обработват 100-130 лесовъзда и две влакови композиции с дървесина. Продукцията е предназначена главно за износ с основен

пазар в Скандинавието, Ирландия, Великобритания, Япония, САЩ и страните от Близкия изток.

Смърчовата дървесина се преработва в сортименти за задоволяване на нуждите на строителната индустрия, докато боровата е предимно за производство на мебели и дърводелски изделия. Производството на обла и фасонирана дървесина е 60 %, а останалите 40 % са за производство на пелети, чипс и други. Около 60 % от продукцията на корпорацията е сертифицирана и по двета сертификационни стандарта FCS и PEFC, останалите 40 % са сертифицирани само по PEFC. Съществена част от дейността на Södra е насочена към проучване и развитие на нови технологии и продукти. Корпорацията е изградила трайно партньорство с водещите университети и изследователски институти в страната, като изследователската дейност обхваща всички звена на производствената верига. Изследователската дейност на Södra се фокусира върху реклами на използване на продукти, произведени от необработена дървесина, върху разработването на методи и процеси, които подобряват производствената ефективност и повишават конкурентността на компанията на пазара. Към настоящия момент в клоновете за проучване и развитие на компаниите работят 50 специалисти в различни изследователски области - технологии за производство на хартия, продуктово развитие, лаборатория за подобряване на качеството и сигурността на производството. Визията на Södra е до 2020 г. поне 20 % от приходите на корпорацията да се реализират от нови

продукти.

Годишно общо събрание на СЕЛ

Работната сесия на годишната среща на Съюза на европейските лесовъзда се проведе в две части - семинар на тема "Производство на зелена енергия" и общо събрание.

На общото събрание бяха разгледани и обсъдени отчетите на Президентството за изминалата отчетен период. Представени бяха резултатите от участието на членовете на Президентството в разработване на Европейската горска стратегия и развитието на Зелена икономика, участието в Наблюдаващите комитети по горско стопанство и корк, по горската промишленост, Горската комуникационна мрежа и други. Обсъдени бяха финансовият и одиторският доклад, подготвен съвместно от двамата одитори - Кристодолу

Кристодолу (Кипър) и Борис Господинов (България). Д-р инж. Анна Петракиева - помощник-секретар на СЕЛ, представи своята работа по актуализиране и допълване на интернет страницата на Съюза, както и изпълняваната от нея в сътрудничество с инж. Борис Господинов задача по подготовката на книга за историческото развитие на СЕЛ от създаването му през 1965 година. Бе обсъден и планът за предстоящата дейност на Съюза. Колегите от Финландия представиха програма за провеждането на отчетно-изборния конгрес на Съюза през 2013 г. в тяхната страна.

В рамките на семинара бяха направени 3 презентации, тематично насочени към производството на биоенергия - от Швеция, Германия и Франция. Впечатление направи презентацията на Михаел Димър от Германия

за възможностите и достиженията при производството на електроенергия с ветрогенератори, разположени на горски територии.

В допълнение към основната програма се проведе и редовна среща на Президентството за обсъждане и планиране на дейностите на ръководството на Съюза през предстоящия отчетен период. Планирани бяха две срещи на Президентството - през септември с ръководството на Испанския съюз на лесовъздите и през декември, когато се организира Кръгла маса на заинтересованите страни в Брюксел, за обсъждане на актуалните проблеми в горите.

**Д-р инж. Анна
ПЕТРАКИЕVA
проф. д-р Иван
ПАЛИГОРОВ
инж. Борис
ГОСПОДИНОВ**

Стартира работата по Националната стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020

От стр. 1

горите в Европа, Виена, 2003); анализът по всеки от индикаторите да се разработи в следните аспекти - сегашно състояние; основни проблеми и предизвикателства; определяне на стратегически цели, приоритети, мерки и действия за постигане на поставените цели и приоритети; извършване на SWOT-анализ; въз основа на резултатите от анализа на състоянието на горския сектор и SWOT-анализа да бъде разработена НСРГС.

На първото заседание са определени задачите и съставът на подгрупите за извършване на анализ за състоянието на горския сектор през периода 2006-2012 г. и определяне на тенденциите в развитието му.

Първата подгрупа е наставена с анализ на състоянието на горския сектор въз основа на изпълнението на Паневропейски количествени индикатори за устойчиво стопанисване на горите (от Критерий 1 до Критерий 6). Работната подгрупа с ръководител инж. Виржиния Хубчева е в състав - инж. Стойчо Бялков, инж. Христо Христов, Силвия Маринова, проф. Никола Стоянов, Лилия Велинова, Агнеса Герганова, инж. Тодор Бонев, инж. Златка Азманова, инж. Иван Пенков, инж. Живко Богданов, инж. Георги Христосков, инж. Александър Дунчев, Мишуш Милушев, доц. Груд Попов, Димитър Кусаров, доц. Милко Милев, инж. Антоний Стефанов.

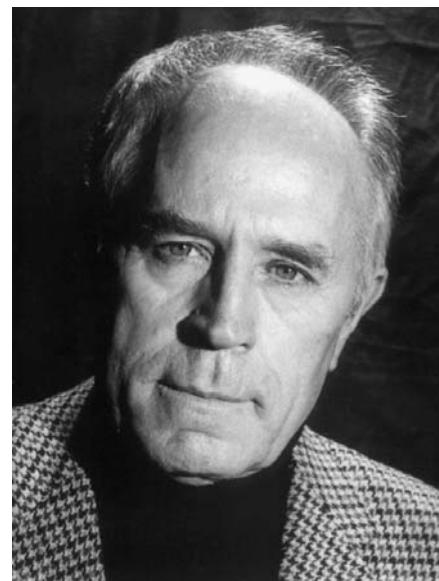
Дали днес имаме такива личности като Николай Хайтов, трудно ми е да отговоря. Но добре знае, че за сигурното си бъдеще България има остра нужда от тях. Дай Боже, майка България да продължи да ги ражда и отглежда. Защото "животът се измерва не с години, а с дирята, оставена след нас". Вече десет години Николай Хайтов не е между живите, неговият горски дух продължава да живее и е пример за младите поколения как една личност може така е предупреждение към днешните, че изсичането на дърветата не минава безнаказано".

Сега, когато Н. Хайтов не е между живите, неговият горски дух продължава да живее и е пример за младите поколения как една личност може така да упорито и мъжки да се бори за своите истини - за природата, за хората, за гората, за оцеляването на националния ни идеал.

От магията на перото и духа на един от най-четени

планина за катерачи - завоеватели, Родопа - за поети и съзерцатели. Рила е частича от света, а Родопа - свят!

Рила - величествен остров, Родопа - велико море! А какво да кажем за Пирин? Тая горда прелъстителка за разлика от Рила има повече женственост и мекота.

Има и осанка, и чудесен аромат. Нейната прегръдка е силна и вълнуваща, красотата ѝ - дивна, интригуваща, но липсва ѝ лиричната мекота на родопския пейзаж, неговият домашен уют и топлота.

В книгата му "Горски разкази" има разкази и есета, които ни потопяват в търълде разнообразното и по начало трудно, но красиво и буйно ежедневие на лесовъздите и горските работници. Във всичките 26 творби на тази книга писателят надързътка както в душата на лесовъзда, така и в душата на гората, преплити ги посредством шепота на дърветата, рева на горските животни и примамливите melodични песни на птиците.

В книгата "Бодливата роза" Николай Хайтов води не спокойен монолог за проблемите на днешната цивилизация, които се пораждат от новия начин на живот, вложването на природната среда, намаляването на природните ресурси, опустиняването на райони, в които горите са отдавна изсечени или опожарени, за вредните

въздействия на почвената ерозия в наши дни. Прави впечатление, че до каквато и тема да се докосне, авторът непринудено я свързва с ролята на горите в общественото развитие. Силата на писателското майсторство е в ясното образно слово. Ето как авторът обяснява значението на гората: "Казано накратко - гората е във воздух, и почва, и здраве, и материя незаменима, тя е и майка на язовирите...". Когато говори за "погребани гори от търговците на дървените материали и концесионерите в гловор със българските власти", които трупа печалби на прожуления гръб на гората - мъченица", Хайтов се усеща безсилен, но намира своята надежда: "Както и да е - изсечената гора е вече изсечена. Завлечената земя е вече завлечена - лека ѝ пръст! Но гибелта на тези гори трябва да се помни! Тя е не само обвинение срещу миналите поколения, тя също така е предупреждение към днешните, че изсичането на дърветата не минава безнаказано".

Сега, когато Н. Хайтов не е между живите, неговият горски дух продължава да живее и е пример за младите поколения как една личност може така да упорито и мъжки да се бори за своите истини - за природата, за хората, за гората, за оцеляването на националния ни идеал.

От магията на перото и

Начева трябва да изготви анализ на състоянието на горския сектор въз основа на оценка на Паневропейски качествени индикатори за устойчиво стопанисване на горите (от Критерий A 1 до Критерий A 5).

Третата подгрупа има за задача да изгответи анализ на състоянието на горския сектор въз основа на оценка на Паневропейски качествени индикатори за устойчиво стопанисване на горите (от Критерий B 1 до Критерий B 12). Тази работна подгрупа с ръководител инж. Спас Тодоров се състои от инж. Борислав Бечев, гл. ас. Мартин Борисов, инж. Стойчо Бялков, инж. Станислав Банчев, и инж. Цонка Христова.

Като първи обмен на мнения по предмета на дейност на РГ на НСРГС са представени две презентации - "Изготвяне на новата Стратегия за горите на Европейски съюз 2014-2020 г. - възможности и инструменти" от инж. Спас Тодоров и "Кратък преглед на резултатите от прилагането на Националната стратегия за устойчиво развитие на горския сектор 2006-2015 г." от д-р инж. Любко Тричков.

В отговор на официална покана до председателя на СЛБ да бъде изълен представител за участие в Работната група на свое заседание от 25 септември Председателският съвет на Съюза определи проф. Иван Палигров. На заседанието бе споделено мнение, че независимо от кратките срокове ръководството на СЛБ трябва да информира своите членове за работата на групата, както и да обобщи предложението за усъвършенстване на текстовете на документа. Подробна информация за хода на работата на групата ще може да бъде намерена на интернет страницата на Съюза на лесовъздите в България.

Жив е горският дух на Николай Хайтов

Изминаха десет години, откакто големият български писател Николай Хайтов - лесовъз и родолюбец, за върши земния си път.

С вълшебния език на майстора на художествено слово той по неповторим начин отразява присъствието на планината и гората в душата на човека, а със сериозните си размисли на общественик - ролята на горите в общественото развитие.

Николай Хайтов пише: "Антей е стъпвал на земята, за да придобие нови сили. Нашият народ има нещо повече - прародителката на земята - планината". Ще добавим, че лесовъздите, пък и повечето хора, знаят, че най-важният жив елемент на планината е гората.

В разказа "Родопа и другите" има думи: "В мълчаливата и жестока схватка едно дръгливо храстче, една капчица животът бе надвил на една скала. И символ, и знание за предопределение на живота!" По-нататък писателят разказва, че "клекът е символ на Рила, дъбът е безспорно символ на Странджа". "Родопа ни покорява с родопския "епос" на нейните широти, а Странджа ни въздейства с растителния "епос" на дъбовите гори... В Стара планина има букови гори..., които са студени и сенчести, еднообразни като кълчици на черга. Липсва у тях очарованието на котленския многоцветен килим. Но пък Балканът е легендарен и с хайдушка слава... Очароването на Стара планина е в друго - в прегръдката ѝ с равнината.... И все пак, ако ме питат коя планина ми най-харесва, за себе си аз ще кажа: Родопа. Разбира се, Рила е красива, ала това е дива и мъжествена красota, която покорява. Рила е

планина за катерачи - завоеватели, Родопа - за поети и съзерцатели. Рила е частича от света, а Родопа - свят! Рила - величествен остров, Родопа - велико море! А какво да кажем за Пирин? Тая горда прелъстителка за разлика от Рила има повече женственост и мекота. Има и осанка, и чудесен аромат. Нейната прегръдка е силна и вълнуваща, красотата ѝ - дивна, интригуваща, но липсва ѝ лиричната мекота на родопския пейзаж, неговият домашен уют и топлота.

В книгата му "Горски разкази" има разкази и есета, които ни потопяват в търълде разнообразното и по начало трудно, но красиво и буйно ежедневие на лесовъздите и горските работници. Във всичките 26 творби на тази книга писателят надързътка както в душата на лесовъзда, така и в душата на гората, преплити ги посредством шепота на дърветата, рева на горските животни и примамливите melodични песни на птиците.

В книгата "Бодливата роза" Николай Хайтов води не спокойен монолог за проблемите на днешната цивилизация, които се пораждат от новия начин на живот, вложването на природната среда, намаляването на природните ресурси, опустиняването на райони, в които горите са отдавна изсечени или опожарени, за вредните

Проф. Кирил БОГДАНОВ

Екологично значение и опазване на буковите гори

Горите от *Fagus sylvatica* в Европа са разпространени в планински и полупланински райони. Съвременният ареал на бука обхваща преобладаващата част на западноевропейския континент, като южната му граница пресича Балканския полуостров. По-големи комплекси от чисти по състав високостъблени букови гори са запазени в Карпатите, а у нас - в Стара планина. В нашата страна основните букови масиви попадат в западния и средния район на главната Старопланинска верига. Горите на *Fagus sylvatica* са разпространени в почти всички наши планини. Само в Странджа, Източна Стара планина и отчасти в Южните Родопи буковите гори са формирани от източен бук (*Fagus orientalis*). Буковите гори на *Fagus sylvatica* са формирани предимно между 600 и 1700 м н.в., където образуват обширни гори. Те са разположени предимно в планините, където релефът е силно пресечен, с големи наклони на склоновете. При по-ниските надморски височини ареалът на бука се препокрива с част от ареала на зимния дъб, създавайки специфични лесорастителни условия, които са благоприятни за възникване на смесени буково-горунови дендроценози. Типични за нашите климатични и физикогеографски условия са чистите букови гори, а по-малко смесените с иглолистни или с широколистни видове. Съпътстващи видове в буковите

гори от по-високите части на нашите планини са смърч, ела, бял бор, а в по-ниските са зимен дъб (горун), обикновен габър, трепетлика, клен и други. Букът образува горски екосистеми в планинския пояс у нас, които имат голямо екологично значение, доказано в резултат на много научни изследвания.

Екологичните функции на буковите гори са многостремни. Освен че са източник на ценна дървесина, буковите екосистеми играят голяма водоохранна, защитна и климаторегулираща роля. На стръмните планински склонове те имат и механична предпазна роля като защита от лавини, срутване на земни маси, каменотоци, свлачища. Под въздействието на буковата гора повърхностният воден отток се превръща във вътрешен. Под букова гора се формира кафява горска почва, чиито стойностни показатели, характеризиращи нейните свойства, потвърждават благоприятната водорегулираща и защитна роля на буковите екосистеми. Добре изразена е агрегатната поръзност на почвата под буковия дървостой, а това определя по-голям водозадържащ капацитет и по-добра водопропускливост. Специфичният почвообразувателен процес под букова гора води до обособяването на много благоприятен водно-

въздушен режим, сравнително лек механичен състав, добри воднофизични и химични почвени свойства.

Значението на горите е от жизнена важност за нашето съществуване. Наличието на букова растителност по бреговите ивици спомага за поддържане на чиста вода с добри питейни качества. Установено е, че за това допринасят свойствата на горската постилка, нейното количество, рехав строеж, добра поръзност и филтрационна способност. Установено е, че от всички горски екосистеми у нас буковите имат най-високи пречиствателни функции. В голямата повърхност на надземната им фитомаса се отлагат и задържат замърсяващи въздуха частици. Буковите гори имат висока филтрираща и пречистваща способност. В някои страни *Fagus sylvatica* е предпочитан дървесен вид

за райони, изложени на влиянието на вредни емисии.

Има данни, че участието на бука в състава на иглолистни гори подобрява екологичните им функции. Буковата гора пречиства и регенерира своята среда много добре и може да филтрира бактерии. Има данни, че в сравнение със замърсеността на един куб. м градски въздух, в който могат да се съдържат 30-40 хил. бактерии, в един кубик горски въздух тяхното количество е около сто пъти по-малко.

Буковите екосистеми влязат и на климата, повишават влажността на въздуха и го ионизират, смекчават температурните колебания. Изчислено е, че един буково дърво с обща повърхност на листата 1600 м², може да произведе за един час 17 кг кислород.

Много голямо е рекреационното значение на буковите гори растат при променени

горски екосистеми. Под буковия склон светлинният режим е сравнително по-смекчен, постоянно и лишен от силни колебания. Счита се, че буковите гори влияят добре на сърдечно-съдови заболявания и имат голямо санитарно-хигиенно значение, тъй като създават специфична и по-благоприятна здравословна микросреда.

Буковите жъльди са

с високо съдържание на мазнина и могат да се използват за фураж и получаване на масло. Биологична особеност на буковите гори е, че обилно плодоносене противично е за буковите екосистеми това се реализира със създаването на НП "Централен Балкан" и други национални паркове, където се съхраняват едни от най-ценният вековни гори. Биологичното разнообразие на буковите гори се опазва и в много от нашите резервати. Друга възможност в това отношение е развитието на мрежа от защитени гори във фаза на старост, като най-важният елемент могат да включват строгозашитени гори, буферни зони и биокоридори. Опазването на старите естествени гори у нас е поставено като приоритет в Националната стратегия и в Плана за опазване на биологичното разнообразие.

Док. д-р Надежда СТОЯНОВА

Многоцелево тематично картографиране

Горите заемат около 40 % от земната суша и имат огромно икономическо и природозащитно значение. Използването на многоканални спътникови изображения има свое място в организацията, планирането и управлението на горското стопанство. Чрез дистанционните методи може да се реши една от основните задачи, свързани с изучаването, използването и опазването на горите - многоцелево тематично картографиране и инвентаризация на горите. Резултатите от решаването на тази група задачи служат за основа на редица по-нататъшни дейности по управлението в горското стопанство. Тематичните карти могат да бъдат карти на горския фонд, на дървесния запас, на дървесните видове и други.

Развитието на технологиите през годините разширява възможностите за дистанционно изследване, интерпретация и картографиране на различни обекти и явления от земната повърхност. Основна причина за използването на спътникови изображения при изследването на природните ресурси и явления е възможността за изучаване и оценка на про-

цесите в глобален, регионален и локален мащаб.

Съвременните достижения в развитието на дистанционните методи са резултат от практическо приложение на постижения от фундаменталните науки - математика, физика, химия и тяхното практическо приложение.

Една от основните тенденции при използването на спътникови изображения за целите на горското стопанство е за автоматизирана компо-

тация и респективно картографирането на горите участват не оригиналните, а обработените и интерпретирани

на всеки пиксел е приписан етикет, който го причислява към някой от зададените еталонни спектрални класо-

описание и моделиране на различни процеси от заобикалящия ни свят. Математическите основи на тези тех-

нологии класове, съответстващи на най-разпространените в нашата страна дървесни видове.

Важно е да се отбележи, че автоматизираната класификация с обучение позволява разпознаване на дървесните видове и локализиране на техните местоположения при максимално на маляване на субективния фактор. Това става бързо и за големи площи едновременно, което може значително да повиши ефективността, точността и бързината при изготвяне на "карта на насажденията" като елемент от лесоустройствените проекти. Автоматизираната класификация на обобщодостъпни спътникови изображения позволява значително да се съкратят времето и разходите, свързани с наземните геодезически и горскостопански дейности при лесоустройственото проектиране. Освен това е възможно да се представи пространственото разпределение на състава в смесените насаждения, което липсва в конвенционалните карти на насажденията.

Нина АЛЕКСАНДРОВА
студент в ЛТУ

търна класификация в системите за обработка на аеро- и спътникови изображения, позволящи едновременен анализ на различни типове данни, отнасящи се за един и същи обект - както растерни, така и векторни. По този начин при анализа на данни-

спътникови изображения. В резултат на автоматизираната обработка и класификация се получава обработено цифрово изображение, кое-

то чрез допълнително оформление, в това число и извънрамково, се превръща в нов тип горска карта. В нея

се съответстващи на различни дървесни видове.

Научните изследвания, използвани в многоканални спътникови изображения в техните съвременни очертания и перспективи, имат главната цел да открият подходящи технологии за

компонент от база данни на система за обработка на аеро- и спътникови изображения е подходяща за извлечение на тематична информация за горите. Решаваща за автоматизираната класификация в случая е спектралната разделимост на интерпре-

Делото на Вожли оживява във Франция

Организацията "Група за история на френските гори" (GHFF) е основана през 1982 г. от петима учени в областта на историята и е част от Института за съвременна и модерна история в Париж, Франция. От самото си създаване организацията посвещава дейността си на околната среда и горите. Днес GHFF наброява повече от 200 души, между които и много представители на редица европейски страни като Италия, Испания, Германия, Белгия и Швейцария. Членовете на организацията са специалисти в различни области - историци, географи и биогеографи, ботаници, археолози, юристи, социологи и етнолози. През последните години организацията е отворена и към представители на държавната администрация. "Група за история на френските гори" е член на Международния съюз на научните организации за горите (IUFRO), Европейската федерация за екологични изследвания (FERN), а така също на Европейската асоциация за история и околната среда (SEHEN). Участието на учени от различни области и от различни държави определя и областта на работа на организацията, като рамките на техните разработки надхвърлят пределите на френските гори и тяхната история.

На всеки три години

GHFF организира международни конференции по актуални проблеми, свързани с горите и историята им. Тази година от 12 до 14 септември конференцията, която е проведена във френския град Шамбери, бе под надслов "Горите и планините - развитие и стопанисване". Участваха представители на редица държавни и научни институции от цяла Европа. Те имаха възможност да обменят идеи и информация по осемте теми на конференцията: Инст-

рументи за измерване на дълговечността; Една среда за ползване и тревога; Изчертпаем ли са горите; Горите за живот или за оцеляване; Възстановяване на планински терени; Различия и прилики; Да защитаваме - да, но докога; Да използваме - да, но как.

Повече от 200 бяха участниците, сред които и бившият министър на земеделието на Франция и президент-

Жан-Пиер Руфие.

По идея и покана на вице-президента на Съюза на европейските лесовъди (СЕЛ) Ерве Немоз-Ражо в сесията, посветена на възстановителните дейности в планинските територии и борбата с ерозията, беше представен и доклад за дейността на френския лесовъд Феликс Луи-Мари Вожли, който пристига в нашата страна в началото на мина-

тия в България: Един успешно пренесен френски опит" тримата автори - инж. Борис Господинов, д-р инж.

лия век - през 1905 година.

Френската аудитория имаше възможност да се докосне до работата на Вожли в България по организиране на първите бюра за укрепяване на пороите и залесяване, началото на противоерозионните мероприятия и изграждането на първите технико-укрепителни съоръжения у нас.

Направената от Ерве Немоз-Ражо презентация беше посрещната с голям интерес.

В нея бяха включени както оригинални фотоси, направени от самия Вожли, така и сравнителни фотографии на овладени порои преди и след провеждане на укрепителните мероприятия. Материалът включващ снимки на френски лесовъд от Музея на залесяването в гр. Шипка, факсимиле от неговата книга "Укротяване на пороите", както и богата информация за неговите предшественици и наследници на делото му у нас - митрополит Методи Кусевич, Йордан Митрев,

Петър Манджуков, Гаврил Зайков, Константин Байкушев, Тодор Димитров, Асен Биолчев, Борис Стефанов и много други.

Участниците в конференцията бяха силно впечатлени от дейността на Вожли в България, както и от паметта, която нашата страна пази за неговото дело. По време на дискусията след докладите към Немоз-Ражо бяха отпразнуви множество въпроси за връзката между лесовъдството на България и Франция, която започва така успешно с дейността на Феликс Вожли.

А по време на неофициалната част от програмата на конференцията много колеги отправиха поздравления към авторите за интересната презентация.

Ан-Марие Гране - професор в Университета в Гренобъл, изрази желание за съвместна работа в областта по управление на риска в планинските региони с партньори в нашата страна. Интерес към бъдеща съвместна работа прояви националният координатор по възстановяване на планински терени във Франция Бертран Лефевр. Представител на горското училище в Поази изрази желание да осъществи образователно пътуване до България за своите ученици през 2013 година.

Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА

Ерве Немоз-Ражо изнася доклад

техника в този район са построени осем строителни

ните на двете горски стопанства са изградени 47 водох-

падат в територията на ГС - Благоевград. От басейна на

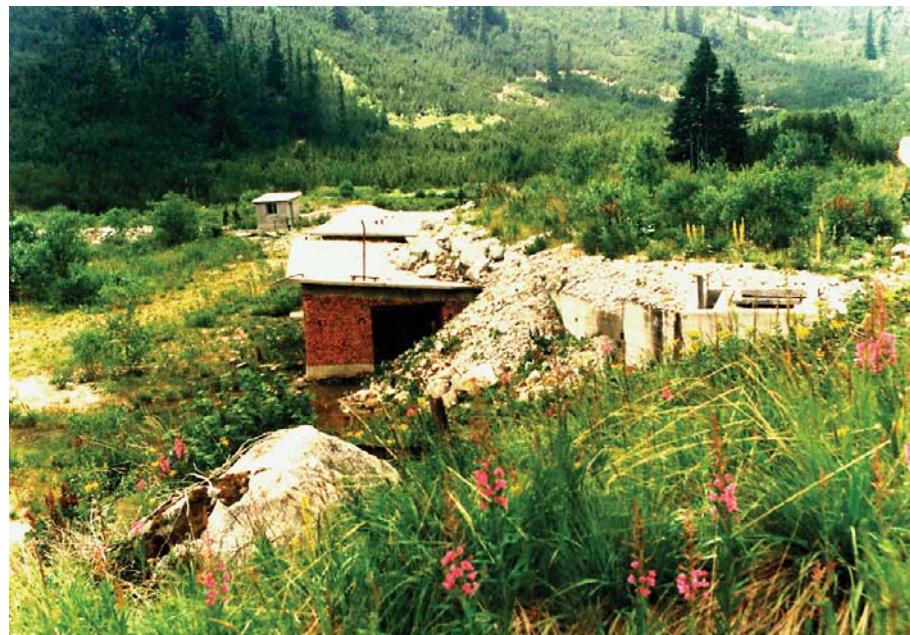
Рилска река са уловени водите на притоците Илийна и Радовица, които с тунел под билото на Рила се прехвърлят в деривация "Грънчар". Строителството на деривация "Грънчар" до тунел "Благоевградска Бистрица" е завършено през 1979 година. Рекултивацията и възстановителните работи се извършват през 1982 година. Част от средствата за въз-

становяване по проекта се използват от горските стопанства за залесяване, затръяване и укрепителните съоръжения.

Неизпълнението от строителната организация на техническата рекултивация - подравняване на терените, почистване от бетонови фундаменти и строителни отпадъци от съборените сгради, забавя за известно време работата на горските стопанства въпреки наличието на изработени проекти от "Агролеспроект". В проектите е предвидено ГС - Якоруда, да извърши залесяване върху 1497 дка и да положи 100 м³ каменни прагчета, ГС - Белица, да залеси 171 дка и затръяване на 32 дка, а ГС - Благоевград, съответно - 311 дка и затръяване на 9 декара.

Техническата рекултивация като основна предпоставка за възстановяването на нарушените терени от строителната дейност на ОС "Хидрострой" е задържана с години и чак през 1988 г. СО "Хидрострой Белмекен-Сестримо" върна необходимата техника при нарушените от строителството терени и извърши техническата рекултивация. Сега, тридесет години от изпълнението на този хидроенергиен обект, в резултат на извършените след настоятелна и безкомпромисна борба възстановителни работи и самозалесителните процеси върху терените, заемани от строителните площи, временните селища, засипките на канали и кипите от тунелите, природната среда е възстановена до състояние на невидимо присъствие на човешките инфраструктурни обекти. Това е един пример за постигната до известна степен хармония на икономическите и екологичните параметри на намесата на човека в екосистема от такъв мащаб.

Д-р инж. Ангел ТЮФЕКЧИЕВ

Недостатъчно възстановена строителна площадка веднага след пускането на обекта в експлоатация

Току-що засипана кипа край тунел на деривацията

тъщадки и съответните временни селища. След строителната площадка "Поленица", където трасето на деривацията навлиза в територията на ГС - Белица, значителна част преминава в тунелни участъци, което до голяма степен скъсява дължината и намалява пораженията на природната среда. В този район са построени три площи с временни селища.

До тунел "Благоевградска Бистрица" общо за райо-

нацията от притоците на река Места, по-голямата част от които нямат отвори за пропускане на екологичен минимум вода, необходим за оводняване на речните корита. Това обстоятелство е довело до образуването на суходолия, в които загиват представители на водолюбивата флора и фауна. След тунела, през който преминават уловените води на част от притоците на река Благоевградска Бистрица, са изградени 13 водохващания, които

Пътуващ семинар на софийските ветерани

На 7 и 8 юни тази година се проведе поредният пътуващ семинар на ветераните лесовъди. Негов домакин бе Югозападното държавно предприятие със седалище Благоевград. Темата на семинара "Резултати от залесяванията през втората половина на ХХ век и препо-

горски автомобилни пътища и лесокултурна дейност.

В Симитли домакин бе директорът инж. Борислав Кутузов, който представи дейността на горското стопанство, едно от най-големите в областта.

В Кресненския пролом се състоя среща с директора

запълненият баражен обем и обилно течащата река след накоре падналите проливни дъждове и височината на водния стълб - 12 м, падаш от преливника, създаваха една прекрасна гледка на горския пейзаж. На този обект ветераните бяха придвижени и информирани от

Вторият ден от програмата започна с посещение в ДЛС "Дикчан" - с. Сатовча. Директорът инж. Пламен Пойков поднесе информация за разностраницата дейност на стопанството, като не пропусна да подчертая, че тук приоритет е работата в дивечоразвъждането и вът-

Участници в семинара на посещение в ДГС - Кресна

ръки за следващия период" е актуална, тъй като през 2011 г. в страната са залесени едва 10 000 дка, а от най-отговорни места, включително и от представители на лесовъдската наука, се твърди, че в България не е необходимо да се извърши залесяване.

Ветераните бяха посрещнати в новата сграда на държавното горско предприятие в Благоевград от зам.-директора инж. Борис Стателов и експерта по стопанисване на горите инж. Иван Янев. Получиха подробна информация за дейността, функциите и задачите, които изпълнява държавното горско предприятие. То управлява държавни горски и ловни стопанства на територията на Благоевградска, Кюстендилска, Пернишка и Софийска област.

Дърводобивът на предприятието за 2011 г. надхвърля 1 200 000 куб. м дървесина. Продукцията се реализира много добре в страната и за износ. В резултат на това финансовото състояние дава възможност за формиране на сравнително добри заплати. Десет процента от приходите териториалните по-деления превеждат в дирекцията на държавното горско предприятие, което преразпределя тези средства и ги връща обратно в поделенията в зависимост от техните актуални нужди за строителство и поддръжане на

на ДГС - Кресна, инж. Димитър Терзиев и инж. Стефан Аврамов от РДГ - Благоевград. Ветераните се запознаха с резултатите от залесявания, извършени в началото на 60-те години на ХХ век, с чуждоземни видове. По пътя за с. Горна Брезница бе посетено крайпътно залесяване. Дадена бе и кратка информация за резервата "Тисата". Той е обявен през 1949 г. с цел опазване на дърводобивната хвойна.

След това ветераните бяха посрещнати от директора на ДГС - Струмяни, инж. Роден Янев. Той представи историята на стопанството, създадено през 1965 г. като селско-горско стопанство със седалище с. Цапарево, в Огражден планина. Основна дейност на това стопанство по онова време е залесяването, което достига до 18 000 дка годишно.

След този обект бе посетен бараж в долното течение на Каменишка река, десен приток на р. Струма. Той е изграден през 1968 г. в изпълнение на проект за борба с ерозията от тогавашното ГС - Гара Пирин, сега Кресна. Баражът е в много добро състояние, изпълнява предназначението си. Пороят в тази част на реката е укротен. Наоколо е възникнала чудесна разновидова, предимно широколистна гора. Височината на баражната стена, отлично

изпълнения и международен ловен туризъм. В ДГС - Места, участниците в семинара имаха възможност да разговарят с директорите на Горските стопанства - Места, Сатовча и Разлог, придвижвани отново от инж. Стателов, на когото дължим провеждането на пътуващия семинар.

В гр. Сандански групата бе посрещната от зам.-директора на Държавното горско стопанство инж. Светла Костадинова. Посетен бе обект от 120 дка, залесен преди 35 г. с ливанска кедър. Сега кедровите дървета са високи, много красиви и цялата култура е в отлично състояние.

В ДГС - Гърмен, ветераните бяха поздравени от директора на стопанството инж. Денислав Шенгов, който подробно ги запозна с дейността на стопанството. ДГС - Гърмен, се разполага на площ от 28 748 ха, като 95 % е държавен горски фонд. Преобладаващи дървесни видове са бял бор, смърч и черен бор. Годишното ползване по лесоустройствен проект е 103 000 куб. м стояща маса, което през последните години успешно се изпълнява. През 2011 г. стопанството е реализирало финансов приход в размер на 4 000 000 лева. По-късно присъстващите колеги бяха поздравени от директора на Югозападното държавно предприятие инж. Светослав Петров.

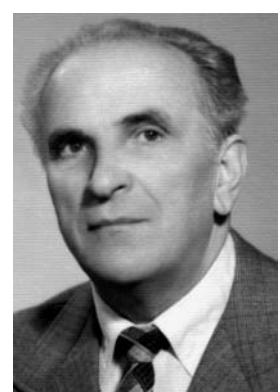
Пътуващият семинар на софийските лесовъди ветерани завърши с убеждението, че и в условията на икономическа и финансова криза държавните горски предприятия имат финансов потенциал да изпълняват и важна социална и образователна функция.

За отличното домакинство сърдечно благодарим на ръководството на ЮЗДП - Благоевград.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Юбилей

Инж. Васил ТОДОРОВ на 95 години

Васил Тодоров е роден на 1 октомври 1917 г. в с. Манастир, Пловдивска област. След завършване на Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1940 г. започва неговата над 37-годишна трудова дейност. В продължение на двадесет години инж. Васил Тодоров работи като ръководител в горските стопанства и районните дирекции на горите в Смолянски, Пловдивски, Кюстендилски и Софийски регион и близо 17 години в централното горско ведомство. Пенсионира се през 1979 година.

През това време под негово ръководство са създадени и отгледани над половин милион декара иглолистни и широколистни гори в

Родопите, Рила и Средна гора. Създадени са нови гори във водосборните райони на яз. "Искър" и много други. Изпълняват се планове по дърводобива, механизират се производствените процеси в горите. Като главен инженер по дърводобива във висшите администрации инж. Тодоров пряко ръководи дърводобива в страната и допринася за внедряване на съвременна механизация в горското стопанство.

Инж. Васил Тодоров е един от най-изтъкнатите наши лесовъди, допринесъл много за развитието на горското стопанство на България през втората половина на миналото столетие.

Инж. Цветанка МИЛОШЕВА на 80 години

Инж. Цветанка Милошева е родена през 1932 г. в Радомир, Пернишка област.

През 1956 г. завършва Висшия лесотехнически институт, специалност "Горско стопанство".

Повече от 30 години, до пенсионирането си през 1990 г., работи в Радомирското горско стопанство, където заема различни длъжности.

Над 20 години е начальник на горско-технически участък. Значителен е нейният принос за масовите залесявания, преобразили Радомирския край. Успешно изпълнява техническите проекти за обезлесените склонове на м. Голо бърдо, на водосбора на яз. "Извор" и взема активно участие в противоерозионните залесявания и технико-укрепителни мероприятия в района на стопанството. Професионален опит влага при създаването на 45 000 дка нови гори и в изграждането на 1800 куб. м баражи и укрепяване на пороите край Радомир.

През 2001 г. издава книга "Столетието, което ни преобрази".

Годините на всеотдаен труд ѝ печелят уважението на цялата колегия.

Husqvarna

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД
София 1797, ж.к. „Младост“ - 2, ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел. 975 30 76; 0888 28 17 11, 0888 28 74 62
www.husqvarna.bg; e-mail: info@husqvarna.bg

Международна година на кооперациите —

Да подкрепим горското кооперативно дело

2012 бе обявена от Организацията на обединените нации за Международна година на кооперациите. По инициатива на Международния кооперативен алианс нейното начало бе дадено на 12 януари.

Това е изключителна възможност в световен мащаб да се подчертава значимостта на кооперативния бизнес модел, проявил гъвкавост и устойчивост по време на икономическата криза, пример за баланс между икономическата стабилност и социално-отговорното поведение.

Кооперативното движение в света има дълга история. Това се потвърждава от значителен брой запазени летописи. Световното кооперативно движение се е съхранило и се развива, основавайки се на своите неотменими принципи и цели: доброволно сдружаване на хора, а не на капитали и материални ценности; организация на обществения труд и координиране на дейности; обществено-стопанска форма на управление; капиталът служи на човека, а не господства. Кооперативната форма на собственост е алтернатива на държавната. Тя е своеобразна форма на частна собственост, която защитава личните интереси в пазарна конкурентна среда.

В България идеята за задържан труда и взаимна помощ е вълнувала хората още по време на турското робство. Възникването на кооперации-

те в България е резултат от редица негативни явления в икономиката и живота на обикновените българи: дребно изостанало селско стопанство, неразвита едра промишленост, високи данъци, остра нелојална конкуренция, жестоко лихварство. Българското кооперативно дело се различава от европейското по мястото на възникване - селото, както и по защитата на интересите на селяните, а не на работниците. По своя характер дейността е кредитна, а не потребителна. Това е така, защото е свързана с поминъка на основната част от населението - земеделците. Първата българска кооперация е учредена на 26 октомври 1890 г. в село Мирково, Пирдопско, под наименованието Мирковско взаимодавно спестовно земеделческо дружество "Орало".

Това е първата кооперация на Балканския полуостров. Просъществува шест години. През 1895 г. във Велико Търново, Габрово и Свищов са основани първите работнически потребителни кооперации. За кратко време възникват все повече кооперации в различни градове като Пловдив, Шумен, Плевен. Наред с търговската и производствената дейност кооперациите развиват значителна социална дейност - отделят се средства за подпомагане на образоването и квалификацията на млади хора.

В края на 1944 г. отечно-военноморската власт заварва раздробено и разединено

кооперативно движение, представено от двадесет и два съюза и централи. С цел обединяване през 1946 г. е проведен събор с представители на всички видове кооперации и в края на същата година се състои учредителен конгрес, на който е създаден Централният кооперативен съюз (ЦКС). За негова рождена дата се приема 1 април 1947 година.

На ЦКС се възлага организационното и стопанското ръководство, както и международното представителство и сътрудничество на всички кооперативни сдружения в страната. Така кооперативното движение в България навлиза в нов етап на своето развитие. В резултат на обединението ЦКС поема изцяло представителството на кооперативното движение в България. В него влизат трудовото кооперативно земеделско стопанство (ТКЗС), потребителните и производителните кооперации.

В началото на 1970 г. е извършена реорганизация в областта на селското стопанство в България, с която на практика се ликвидира кооперативното дело в селата. ТКЗС са извадени от състава на ЦКС.

В по-малките населени места успешно продължават своята дейност потребителни и дребни занаятчийски кооперации.

Окончателен разгром, не само върху кооперативното дело, но и въобще върху

българското земеделие, е извършен веднага след 1990 г. с реставрацията на капитализъм в страната.

Горското кооперативно дело в България, което започва със създаването на първото сдружение в Батак през 1910 г., има интересна и различна от другите кооперации история и съдба. То обединява предимно селскостопански труженици от горите, чийто поминък е най-тично свързан със стопанската дейност в горите, независимо от тяхната собственост. Върху икономическата карта на България вече са се появили едри търговци и индустриали, които установяват монопол върху експлоатацията в горите и последващата преработка на добива-ната дървесина и търговията със дървените материали.

Идват едри концесионери в района на Чепеларе и Велинград, по Странджа и Източна Стара планина, които налагат единствено тяхната организа-ция и форма на собственост върху средствата за производство във всички области на горското стопанство. Наложена е жестока експлоатация на настите горски работници. Например в Рилското корито от върховете на Рила до долината на Струма от 1902 до 1933 г. действа концесията на братя Балабанови. Те налагат абсолютен монопол в лесоексплоатацията, като изграждат мощното за онова време дървообработва-що предприятие "Велиялек",

предприятието за химическа преработка на дървесина "Горхим" и в най-ниската част на рилската долина край с. Бараково - пред-приятие за хартия и целу-лоза.

Горските кооперации представляват сдружения предимно на горски работници, водени от идеята за солидарност, взаимопомощ и сътрудничество в правото да участват в дърводобивния процес със собствена организа-ция и производствени сред-ства, а в някои случаи и в търговията на добива-ната дървесина. Те срещат големи зат-руднения от едри монополи-сти, а в изолирани случаи и от лесовъди, являващи се в услуга на едрия капитал.

В книгата си "Горите и горското стопанство на България през ХХ век" инж. Христо Въчовски пише: "Държавната политика след Първата световна война е на-сочена към подкрепа и утвърждаване на кооперативното движение. Типичен пример в това отношение е Законът за горите от 1922 г., в който за първи път се провежда политика за участие на горските кооперации в дърводобива. Дават се и по-големи приви-легии при отпускане на дър-вен материал от обществени-те гори. Поощряването на младото горско кооперативно движение политически и ико-номически дава възможност за неговото бързо разраства-не и укрепване в условията на остра борба с търговците и фабриканите за сплотяване на горското население в за-щита на техните интереси".

През този период се създават и успешно се развиват редица горски кооперации с

предмет на дейност главно дърводобив, като тези в се-гашния Велинградски район, Странджа, Чепеларе и други. На 28 януари 1925 г. в с. Со-лища, Смолянско, се създава горската кооперация "Кар-льк". Възстановена през 2001 г., стопанисва и ползва частни гори на площ над 1000 дка, а неин председател е инж. Марко Шарков.

Някой от горските коопе-рации (например в Чепеларе и в Царево) наред със стопа-нишването и ползването в горите са имали и потребител-ни функции, като са задово-лявали своите членове и мес-тното население със стоки за широка консумация.

Повече от наложително е Изпълнителната агенция по горите и преди всичко Министерството на земеделието и храните, в чито функции и задачи са създадени лесо-соползванието и стопанската дейност в горите, да се обърнат с подходяща загриженост към съществуващите вече по-вече от няколко десетки горски кооперации. Нужно е да им се окаже помощ в доставката на подходяща техника, техноло-гия и организация при из-пълнението на дърводобивна-та дейност и строителството на горски пътища.

Нека вестник "Българска гора" публикува разказ за съществуващите днес горски кооперации и очерди за акти-висти в горското кооператив-но дело преди и сега. Нека чрез трибуналата на нашия вес-тник да се поставят пробле-мите и да се потърсят най-рационалните решения за горското кооперативно дело.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Кооперативното стопанисване на горите в Чепеларе

Районът около Чепеларе е най-ранно историческо време е покрит с гъсти висококачествени естествени гори. Поради отдалечеността му от тогавашните стопански центрове и почти пълната липса на комуникация по по-речието на река Чая дървесният ресурс не се използва, освен за посрещане на елементарните домакински нужди на населението. До Освобождението Чепеларският край се развива и постепенно се интегрира в съседните икономически райони на Беломорието и Тракийското поле, тъй като се намира на търговски път между двете стопански области. Единственият поминък на населението остава дърводобивът, главно на дърва за огрев за околните по-големи градове в равнините. Несправедливо установената граница през периода между 1878 и 1912 г. влошава още повече икономическото положение на населението. Горите се експлоатират екстензивно или пъти се опожаряват с цел освобождаване на площи за селскостопанска дейност.

Законът за горите от 1904 г. в Царство България изиграва ролята на исторически вододел в това развитие. С този закон горите в страната се обявяват за държавна собственост, като се отнема база за съществуване на местните хора. Неслучай-

но те отказват да спазят и да приложат на практика този закон и продължават да стопанисват горите и да добиват материал по известния им начин. Това довежда до на-рочно предписание на Министерството на търговията и земеделието от 10.10.1910 г., с което се изисква около лийското Рупчоско лесни-чество да употреби сила, за да наложи закона от 1904 година. Само четири дена след това местното население организира Акционен комитет, който след лобирането чрез редица депутати в София успява да наложи на правителството да приеме нов закон, без аналог в историята, в интерес на среднородопските горовладелци и горопозватели. Така се появява Законът за продаване на някои държавни гори в Станишевска окolia от 28.02.1911 година. С него се урежда приватизацията на горите в отделни землища на символични цени между 50 стотинки и три златни лева на декар (бел. авт. - тук и по-нататък в текста са използвани данни на изследователя на горско-кооперативното движение в Родопите Костадин Караванов).

С идването на власт на правителството на БЗНС, заложило кооперативното движение в политическата си програма, се зараждат горовладелските кооперации. През

януари 1922 г. в Чепеларе пристига комисия от Министерството на земеделието и държавните имоти, която след запознаване със ситуацията по експлоатирането на ресурса се изказва за "задължителното коопериране на частните горопритехатели". През 1923 г. се приема Закон за изменение и допълнение на Закона от 1911 година. С него параграф 3, алинея 1, на стария закон се изменя така: "Стопанисването на горите става групово или по единични планини, въз основа на стопанските планове и стопански програми, само на коопериативни начала. Размерът на дължовете в кооперацията се определя от комисия в състав: лесничей, местния кмет и пет граждани, избрани от заинтересованите...".

Със същия закон стават задължителни лесоустройствени планове, предлага се типов устав на кооперацията, както и нарочен данък от 50 стотинки на декар за пазенето и стопанисването на приватизирани кооперативни гори. Така горовладелците в района на Чепеларе купуват за трети път горите, на които са били собственици по силата на обичайното право.

От 1923 до 1931 г. в Смолянския регион се основават 73 нови кооперации, от които 50 горовладелски и 9 трудови, с предмет на дейност, обслучаща дърводобива, или

общо 59 кооперации от областта на горското стопанство. Така кооперирането канализира, узаконява, поставя на стабилна стопанска база горското стопанство в региона и гарантира възобновяването на ресурса, подчинявайки се на държавните изисквания за стопанисване.

Развива се инфраструктурата на района, оптимизира се транспортьт на добитата дървесина, започва да се практикува по-дълбочинна преработка на дървесината, засилва се социалната функция на кооперациите. При едно свое по-посещение в Чепеларе министърът на земеделието от правителството на Стамболовски Александър Оббов заявява:

"Кооперативната гора е като метена, така добре е гледана и стопанисвана". (Караиванов, 1990). Същият автор, както и Стоянов/Димитров, 1958) обобщават ефектите от горското кооперативно развитие в района от 1914 до 1933 г. по следния начин:

Първо: Реализира задържано ползване, стопанисване и възобновяване на горите.

Второ: Спира пресилена-та и безразборна сеч в тях и пресича безстопанственото отношение към ресурса.

Трето: Подобрява общес-твения контрол и самоконтрол над ползването от горите.

Четвърто: Прави възмож-но справедливото оценя-ване и заплащане на труда на горяните работници.

Пето: Гарантира сигурен доход за населението от "ди-видент-тарида на корен", дял от печалбата на кооперацията, както и от положен личен труд, ако кооператорът реши да участва в производството.

Успешното развитие на кооперативното горовладе-ние в района продължава до 1944 г., когато със законът за всички кооперации се сливат в няколко по-големи (в района на Чепеларе през 1945 г. възниква една единствена горска кооперация, "Николка", обединение на 14 дото-гавашни). На частните горовладелци се оставят за стопанисване до 100 дка гори, ако това е основната дейност на собственика, и 60 дка, ако стопанисването на гората има само второстепенна функция за поминъка му. Със Закона за стопанис-ване и ползване на горите от 27.03.1948 г. горите окончательно се обявяват за държавни на собственост. През 1997 г. частната собственост на горите се възстановява. Собст-веността на кооперативните гори се връща в идеални части, както и преди 1945 г., то-ест не на собствениците им и техните наследници, а на коопераците и на техните пра-воприемници. До 2002 г. по-

**Д-р Павлин
БОГДАНОВ**

Новата учебна година**ПГГС "Христо Ботев" - Велинград**

С нови надежди за успехи във всяко начинание на **17 септември** в двора на Професионалната гимназия по горско стопанство "Христо Ботев" във Велинград преподаватели и ученици посрещнаха първия си учебен ден. Поздравителни слова поднесоха помощник-директорът инж. Надежда Ганчева и зам.-кметът на община Велинград Георги Янчев. Найдългогодишният преподавател на гимназията инж. Радост Цакова лисна менче во да за здраве и успех на прек-

рачващите прага на училището. По традиция бе заса- дено дръвче на новия випуск деветокласници.

Лесотехнически университет

На **24 септември** в Аула на Лесотехническия университет тържествено бе от-

ния съвет към студентите и преподавателите се обърна ректорът на Университета

"На добър час" в овладяването на лесовъдското образование и достойно представяне в практиката.

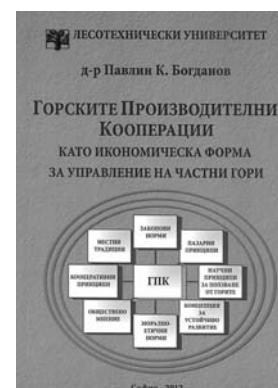
Символичният ключ на ЛТУ прие първокурсникът Петър Ангелов.

В тържеството взе участие председателят на Съюза на лесовъдите в България доц. д-р Иван Палигоров и директорът на Дирекция "Гори и лесовъдски дейности" в Изпълнителната агенция

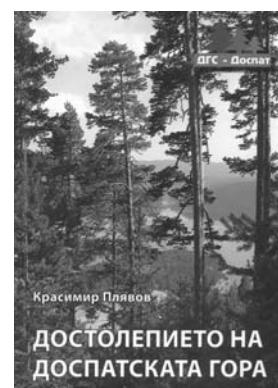
крита новата учебна година. В присъствието на Академич-

проф. д-р Веселин Брезин, който пожела на студентите

по горите инж. Стойчо Бялков.

Нови книги

Павлин К. Богданов. Горски производителни кооперации като икономическа

Красимир Плевев. Достолепието на Доспатска

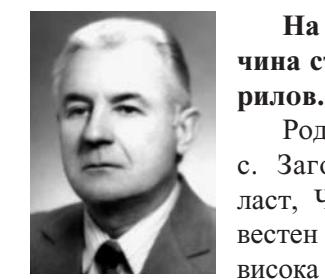
форма за управление на частни гори. София, 2012 г., Лесотехнически университет, 280 стр.

Управлението и стопанисването на горите, частна собственост, в България е актуален проблем на днешното време. Горското кооперативно движение е част от него. Авторът на книгата д-р Павлин Богданов проследява историята, развитието и настоящето на горските производителни кооперации и изсле-

дия в Доспат - от откриването на горската служба през 1919 г. до наши дни. Особено място в книгата заема темата за опазването на държавните гори от посегателствата, които включват концепции от първите десетилетия на XX в. и нови опити за ограбването на държавната гора на Доспат след политическите промени през 1989 година.

та гора. Принта-КОМ, Смолян, 2011 г., 234 стр.

Изданието е посветено на горите и природата на Доспат и на Държавното горско стопанство. В книгата е направен географско-исторически преглед на Доспатския край и главният му град, очертани са насоките на горската политика на България след Освобождението, проследена е историята на Горското стопанс-

IN MEMORIAM

На 9 август 2012 г. почина ст.н.с. д-р Чанко Гарилов.

Роден на 15.02.1932 г. в с. Загорци, Бургаска област, Чанко Гарилов е известен наш лесовъд, учен с висока лесовъдска култура и ерудиция, посветил цялата си трудова дейност в служба на българската гора.

Завършва ВЛТИ през 1955 г., след което

работи като директор на Горските стопанства в Средец и Малко Търново, а от 1962 до пенсионирането си през 1992 г. е научен сътрудник в Опитната станция по дъбовите гори в Бургас. Научната му дейност е свързана със стопанисването на горите у нас. Автор е на повече от 50 научни публикации, съавтор на монографии и на инструкцията за стопанисване на горската семепроизводствена база.

Поклон пред светлата му памет!

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ**Отново за задължението на работодателя - за едно и също нарушение на трудовата дисциплина да налага само едно дисциплинирано наказание**

Отговор: Известно е, че по нашето трудово законодателство работодателят е субект на дисциплинарната власт. При констатирано нарушение на трудовата дисциплина той решава дали да наложи дисциплинарно наказание на провинилия се работник или служител, или не и избира вида на дисциплинарното наказание. В своя избор работодателят е задължен да се съобразява с принципа, възприет в нашето трудово законодателство за съответствието на тежестта на наказанието с тежестта на нарушението.

С разпоредбата на чл. 188 от КТ законосъдателят изчертателно е определил три дисциплинарни наказания: 1. Забележка; 2. Предупреждение за уволнение и 3. Уволнение. Освен посочените, работодателят не може да налага други видове дисциплинарни наказания. Законът не допуска към отделните видове дисциплинарни наказания да се прибавят неблагоприятни последици каквито законът не предвижда. Със самото налагане на дисциплинарните наказания „Забележка“ и „Предупреждение за уволнение“ вече са изпълнени. Веднъж наказан с дисциплинарно наказание „Забележка“, работникът не може да бъде наказан за същото деяние с друго дисциплинарно наказание, макар и договорено в КТД. Всяко последващо наказание за същото нарушение е незаконно и е в нарушение на разпоредбата на чл. 189, ал. 2 от КТ, която утвърждава в нашето законодателство един класически за репресивните отговорности принцип: „За едно и също нарушение на трудовата дисциплина може да се наложи само едно дисциплинарно наказание“.

Колективният трудов договор изразява общо съгласие между работодателя и работници и служители, представявани от техните синдикални организации, насочено към

ВЪПРОС: През първото тримесечие на 2012 г. бях наклан с дисциплинарно наказание „Забележка“. Неочаквано и според мен несправедливо през второто тримесечие бях лишен от допълнително възнаграждение (премии). Моите колеги получиха значителни премии, а аз - нито лев. Попитах ръководството на ТП ДГС за причината. Отговориха ми, че в подписания колективен трудов договор (КТД) за работещите в ДГС е договорено работник или служител, получил дисциплинарно наказание, да бъде лишаван от премии. Моля отговорете ми законосъобразно ли е това?

уреждане на права и задължения по най-важни и актуални за тях въпроси. Но разпоредбата на чл. 50 (2) от КТ забранява КТД да съдържа клаузи, които са по-неблагоприятни за работниците и служителите от установените в закона. Ако въпреки тази забрана колективният трудов договор или отделни негови клаузи противоречат на закона или го забраняват, то всеки работник или служител, спрямо когото КТД се прилага, както и страните по договора имат право да предявят иск пред съда за обявяване на недействителност (чл. 60 КТ). Разбира се, договорка в КТД, която предвижда санкции и лишаване на работници или служители от допълнителни възнаграждения при налагане на дисциплинарно наказание, може да бъде отменена по взаимно съгласие на страните, подписали КТД.

Вътрешните правила за работната заплата (ВПРЗ) дозволяват и конкретизират постигнатите в КТД договорености за работната заплата. Те са вътрешен акт на предприятието по смисъла на чл. 37 от КТ и неразделна част от КТД, ко-

гато има подписан такъв договор.

Размерите и/или механизмите за формиране на основната работна заплата се договарят в КТД и/или от страните по индивидуалното трудово правоотношение и се конкретизират във ВПРЗ на предприятието. Като се изпълняват изискванията на Наредба № 11 от 31.10.2011 г. (публ. ДВ, бр. 89 от 2011 г.) на министъра на земеделието и храните за условията и реда за определяне на средствата за работна заплата в държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите и в техните териториални поделения, разпределението на заработените средства за индивидуалната работна заплата се извършва пряко на база основната заплата за отработеното време. При реализирана печалба тя може да бъде завишена като допълнително възнаграждение с показатели, приети във ВПРЗ на предприятието. Тези показатели могат да отчитат личния принос на отделен работник/служител според неговата квалификация, отговорността, сложността, тежестта, качеството и обема на изпълнението.

Следователно след като има наложено дисциплинарно наказание „Забележка“, работодателят няма право да налага второ наказание за същото провинение и следва то да бъде отменено на основание чл. 198, ал. 1 от КТ.

Справка: Чл. 37, 52, ал. 2, 60, 188, 189, ал. 2 и чл. 198, ал. 1 от Кодекса на труда

Наредба № 11 на министъра на МЗХ от 31.10.2011 г. (публ. ДВ, бр. 89/2011 г.)

**Николина НАНОВА
юрист при ФСОГСДП**

Паркове в близост до урбанизирани територии

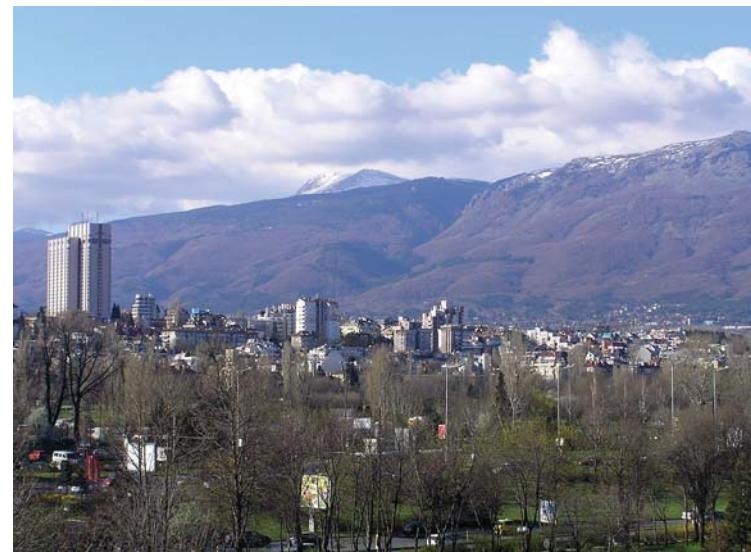
Заштитените територии са съвременен способ за опазване на природното богатство и културното наследство, които спомага за развитието на културата, науката и обществото както в световен, така и в национален план. Наличието на заштитени територии в една държава е основен показател за устойчивото управление и разумното използване на природните ѝ дадености.

България е една от страните в Европа с изключително богато природно разнообразие. Независимо от това заштитените територии са само 5 % от общата ѝ площ. Природните територии, намиращи се в близост до големи урбанизирани градове, се характеризират със специфични функции и роли, които ги отличават от другите природни територии.

В резултат на нарастващето на населеното на същност се преплитат с

лението и силната глобализация заштитените територии, разположени по периферията на градовете, са обект на икономически интереси, които често противоречат на целите за опазване и излагат на риск екологични и социални функции.

Международният проект "PERIURBAN - Парковете в периферията на урбанизирани територии - подобряване на условията на околната среда" въвежда нова концепция за постигане на устойчиво развитие и за опазване на околната среда на природните територии, намиращи се в близост до силно урбанизирани райони. Периурбани парковете са "територии, представляващи интерес по отношение на екосистеми, ландшафт и култура, които се намират в покрайнините на или в непосредствена близост до населените места, но по своята същност се преплитат с

градската среда, където функциите, свързани с опазване на околната среда, рекреация, култура, образование, икономика и развитие, могат да съществуват заедно, с подкрепата на обществените политики, планове и действия и с пълното участие на граждани."/>

Идентифицират се 4 типа периурбани паркове:

- Защитен природен парк

- съставен е от райони, характеризиращи се с високи природни, биологични и ландшафтни или културни стойности.

- Полуприроден агрокоголичен парк - представлява естествени и изкуствено създадени територии, които могат да включват екологични територии, например зелени коридори или селскостопански земи.

- Зелен градски парк - зелена площа, разположена в не-посредствена близост до градската зона, с функции, свързани с местното ползване.

- Ренатуриализиран парк - ландшафт, който в резултат на изкуствено деградиране или разрушаване е частично или напълно възстановен.

Всяка периурбанска територия представлява преходно пространство между града и извънградските зони и нейната основна цел е да поддържа и запазва биологично разнообразие.

В България най-широко разпространеният тип периурбанска територия е защитен природен парк. Пример за периурбани паркове в България са Природните паркове "Витоша", "Врачански Балкан", "Сините камъни", "Шуменско плато" и "Златни пясъци".

Основните функции на периурбани парковете са

свеждат до:

- опазване на околната среда - чрез подобряване на качеството на въздуха, опазване на водните ресурси, предотвратяване на риска от наводнения;

- създаване на екологични инфраструктури;

- местно икономическо развитие, изразяващо се в нови мрежи за отдих и туризъм;

- качество на живот и социално подпомагане.

Изпълнявайки всяка от тези функции, периурбани парковете представляват инструмент за съхраняване и опазване на биологичното разнообразие и подобряване на социалната, екологична и икономическа стойност на околното пространство по устойчив начин.

Инж. Зорница СТРАТИЕВА
ДПП "Витоша"

Да съхраним дърворедната леска

Преди време ДГС - Места, направи предложение на РИОСВ - Благоевград, за

ването март-април. Плодовете обикновено са по няколко заедно и узряват през есента

обявяване на природна забележителност "Долна Митровица" - уникатен скален комплекс, който се вижда от шосето Благоевград - гр. Гоце Делчев и се намира срещу сградата на ДГС - Места. На този природен феномен гнездят редица птици, които търсят непристигълост и отдалеченост от различни дразнители. Минавайки по дерето през буковата гора, се натъкнем на дърворедна (турска) леска. Тя е силно сенкоиздържлив вид. Предпочита богата и влажна почва. В дерето липсва постоянно воден отток. Водата има сезонен характер. Впечатление бихме от самоокастрението и прави стъбла.

Турската леска (*Corylus colurna*) е средновисоко дърво. Стъблото е покрито с тъмносива плитконапукана кора. Пъпките са червени, с къси дръжчици. Листата са по-тесни и по-ситно заострени от обикновената леска. Ресите (мъжки и женски) цъфтят преди разлист-

(септември-октомври). Плодът е с неправилна форма и дебела черупка с тъмно-кафяви ивици. Дървесината на дърворедната леска има тъмно оцветено ядро и е с ценни качества.

Натъкнахме се на престарели, повалени от вятъра дървета, вероятно дос-

тигнали своята стогодишнина, които бяха дали пълни издънки. Извършихме преборяване на наличните 26 дървета. Диаметърът им варира от 4 до 26 см, като преобладава диаметър 10-18 сантиметра. Дърветата по лявата

Инж. Михаил МИХАЙЛОВ

страна на водотока са 16 броя, а по дясната страна - 10.

От измерените дървета едното беше с височина 25 м и диаметър 32 см, другото с височина 24 м и диаметър 36 см, а третото - с височина 20 м и диаметър 84 сантиметра.

Затова предлагаме при обявяването на природната забележителност към територията на скалния масив да се включат и части от отдел 130 в и отдел 130 г с цел да се съхранят тези рядко срещани дървета.

Може да се извърши отбелязване на дърветата с ценни качества и от тях да се

Любопитно

Стевията - естествен подсладител с лечебни свойства

Стевия (*Stevia rebaudiana Bertoni*) е многогодишно растение от семейство Астрони. В природата достига 60-70 см височина. Представлява силно разклонен храст с прости листа, бели малки цветчета и добре развита коренова система. Размножаването може да се осъществи чрез семена и по вегетативен път. Растението е открито от южноамериканския учен Бертони около 1887 г. в Парагвай. Екстрактът от стевия под формата на стевиозид може да варира по сладост от 100 до 300 пъти повече от захарозата. Листата на стевията съдържат гликозиди, пектини, витамини, 17 различни аминокиселини, микроелементи, антиоксиданти, ефирни масла.

В резултат на многогодишна изследователска дейност на редица колективи от различни страни се появиха сведения, които повишават интереса и търсенето на това растение. Стевията е екстрактът от нея са незаменими продукти за болни от захарен диабет I и II тип, затлъстяване и заболявания, свързани с нарушен обмяна на веществата. Редица проучвания показват, че стевията е не само напълно безопасна, но и възпрепятства развитието на болести, облекчава състоянието на болни, особено на инсулинозависими диабетици. Стевията е един естествен подсладител, полезен за всекидневна употреба в качеството на оздравителен продукт.

Приложения на стевията са разнообразни. Тя регулира съдържанието на захарта в кръвта, като я понижава при диабетици. Понижава нивото на хормона инсулин в кръвта. Намалява повишеното кръвно налягане (не въздейства на неговото нормално ниво). Подобрява работата на стомаха и червата, ферментивната активност на органите на храносмилателната система при остра и хронични гастрити. Растението притежава полезен тонизиращ сърцето ефект и укрепва сърдечно-съдовата система. Бактерицидните свойства на стевията се проявяват при заразяване на рани, лечение на язви от различен произход, екземи, дерматити, алергии на кожата. След продължително приемане на антибиотици растението нормализира микрофлората на черния дроб. При изплакване на устната кухина предпазва зъбите от кариес, а венците от пародонтоза. Тъй като не съдържа калории, регулира теглото и обмяната на веществата. Стевията има успокояващо действие върху нервната система и облекчава ревматичните болки и болката при изгаряне и ухап-

ване от насекоми.

Доказан е ефектът на стевията в намаляване на влечението към тютюнопушение и алкохол. Намира приложение и при високи стресови натоварвания, при повищена умствена заетост. Оказва голямо лечебно-профилактично и оздравително действие при използването от практики здрави хора. Стевията е антиоксидант и намалява образуването на разрушителните свободни радикали и повишила издръжливостта на организма.

Доказано е, че стевията и нейните продукти нямат странични действия, отсъстват противопоказания и отрицателни последствия. Те са напълно безопасни при продължителна употреба. Може да се използа самостоятелно или с други лекарствени средства от деца, бременни, кърмачки и възрастни.

Днес стевията и стевиозидът в качеството на заместител на захарта намират широкомилено приложение в редица продукти - безалкохолни напитки, сокове, плорета, конфитюри, бонбони, вафли, сухо мляко, сладолед, зъбни пасти и много други в Япония, Южна Америка, Канада, Германия, Китай, Русия.

У нас стевия се отглежда като едногодишна култура в бившия Институт по захарното цвекло (днес част от Аграрния институт в Шумен).

Д-р Мариян ГОСПОДИНОВ